

ÖZBEGISTAN RESPUBLIKASY ÝOKARY BILIM, YLYM WE
INNOWASIÝALAR MINISTRLOGI

AJINIYAZ ADYNDAKY NÖKÜS DÖWLET
PEDAGOGIKA INSTITUTY

« TÜRKMEN EDEBIÝATŞYNASLYGYNYŇ TARYHY »
dersinden SILLABUS
(2-kurs)

Bilim ugry: 100000 – Gumanitar

Bilim lendiriş ugry: 110000 –Pedagogika

Bakalawryat ýönelişi: 60110800 – Ene dili we edebiýaty
(türkmen dili we edebiýaty)

Nöküs – 2025

MODUL/SILLABUS
Türki diller fakulteti
60110800 – Ene dili we edebiýaty (türkmen dili we edebiýaty)

Ders/modul:	«TÜRKMEN EDEBIÝATY TARYHY»			
Ders /modul hili:	Mejbury sapak			
Ders /modul kodı:	TurkmAT12345620			
Ýyl:	2025-2026			
Semestr:	III-IV			
Tälim forması:	Gündizki			
Gönükmeler formasy hem sagatlaryň jemi:	120	120	240	
Leksiýa	30	30	60	
Seminar	30	30	60	
Laboratoriya gönükmeleri				
Özbaşdak bilim	60	60	120	
Kredit mukdary:	4	4	8	
Bahalamak formasy:	Synag hem egzamen			
Kurs dili:	Türkmen			

Professor mugallym: Keruenow T.

1. Ders/modulyň maksady (MM)	
F/MM1	<p>Okuwyň maksady Dersi okatmakda maksat - talyplara dil biliminiň döreýşi, onuň öwrenilişi bilen baglanyşykly ençeme meseleleri, şeýle-de dil biliminiň taryhy, diliň nähili hadysadygy, diliň ýerine ýetirýän hyzmatlary, dil birlikleri, diliň gelip çykyşy hakyndaky dürli teoriýalary, ýazuw we onuň ösüş basgançaklary bilen baglanyşykly ençeme meseleleri talyplara ýetirmegi maksat edinýär.</p> <p>Sapagyň wezipesi- Dersiň wezipesi–talyplaryň nazary bilimlerini, erkin pikirliigi, dil bilimi baradaky garaýyşlaryny, dil bilimi baradaky logiki pikirlenişlerini, olaryň dil bilimi baradaky pikirlerini amalda ulanmaklaryny, çeper teksti analiz etmek endiklerini ýola goýmaklyga kömek etmekligi, ukyplylyga gönükdirmekden ybarat.</p>

2. Sapagy özleşdirmek üçin zerur başlangyç bilimler	
1	<p>Talyplara has gowy ünsi jemlemek üçin sanly tehnologiýanyň didaktiki mümkinçilikleri, metbugat we tekstler bilen işlemek tehnologiýasy bilen baglanyşykly global proseslerde analitiki we logiki pikirlenmäniň roly barada bilimleri bolmaly; Sanly media tekstleri suratlar bilen döredilýär, metbugat okuwy infografikany, ýaýlymlary, ýazgy wideolaryny, media tekstlerini, analitiki we sintetiki pikirlenmäni döretmek bilen baglanyşykly programmalar bilen tamamlanýar we synlaýyş pikiri hem şeýle garaýyşda bolmaly.</p> <p>Mediýa sowatlylygy, media medeniýetiniň ýolbaşçylary tarapyndan ýokary hilli habarlary saýlamak üçin ähliumumy gural hökmünde ulanylmaly we konstruktiv, logiki aragatnaşyk endiklerine eýe bolmalydyr.</p>

3. Tälim netijeleri (TN)	
TN1	“Türkmen edebiýaty taryhy” dersini okatmakda häzirki zaman çemeleşmeleri we täzelikleri durmuşa geçirmek üçin zerur bilimler we endikler
TN2	Sapaklarda häzirki zaman okuw gurallaryny ulanmak
TN3	Häzirki zaman talaplaryna esaslanýan sapaklary netijeli guramagyň usullary
TN4	Bilim pudagynda innowasiýa işjeňliginiň esaslary
TN5	Ylym öwretmekde häzirki zaman çemeleşmelerinden we innowasiýa

	tehnologiýalaryndan habarly bolmak
TN6	Ylym okatmagyň häzirki talaplaryny bilmek
TN7	Ylymyň mazmunynyň, gurallarynyň, usullarynyň we görnüşleriniň bitewiligini we yzygiderliligini üpjün etmek
TN8	Sapakda bilim çeşmelerinden netijeli peýdalanmak
TN9	Okuw mazmuny bilen baglanyşykly maglumatlary talyplara gaýtadan işlemek, umumylaşdyrmak we ýetirmek endiklerine eýe bolmak
TN10	Sapaklarda häzirki zaman innowasion pedagogiki tehnologiýalary ulanmak
TN11	Sapaklara häzirki zaman talaplaryna esaslanyp sapaklary guramak endiklerine eýe bolmak
TN12	hünär işlerinde häzirki zaman çemeleşmeleri we täzelikleri ulanmak
TN13	Ylymyň gazananlaryndan habarly bolmak, ylymyň iş ýüzünde ulanylyşy boýunça gözlegler
4.Ders / modul mazmuny	
Gönükmeler formasy: leksiya (L) III-IVsemestr	
L1	Giriş. XVIII asyr türkmen edebiýaty barada maglumat¹
L2	XVIII asyr türkmen edebiýatynyň öwrenilişi
L3	Döwletmämmet Azadynyň döredižiligi.
L4	Döwletmämmet Azadynyň poemalary. «Wagzy-azat» eseri
L5	Magtymgulynyň ömri we döredižiligi
L6	Magtymgulynyň döredižiliginiň öwrenilişi
L7	Nurmuhammet Andalybyň ömri we döredižiligi
L8	Andalybyň dessanlary
L9	Şeýdaýynyň ömri we döredižiligi
L10	Abdylła Şabendäniň ömri we döredižiligi
L11	Mahmyt Gaýybynyň ömri we döredižiligi
L12	Mahmyt Gaýybynyň “Otuz iki tohum kyssasy” eseri
L13	Gurbangylyç Magrupynyň ömri we döredižiligi
L14	Gurbangylyç Magrupynyň dessanlary barada maglumat
L15	XVIII asyr türkmen edebiýatynda yz galdyran şahyrlar
JEMI	
SEMESTR IV	
L1	XIX asyr türkmen edebiýaty barada maglumat. Bu döwürdäki stilleriň köpdürliligi, edebiýatyň ösmegi²
L2	Seýitnazar Seýdiniň ömri we döredižiligi
L3	Keminäniň ömri we döredižiligi
L4	Zeliliniň ömri we döredižiligi
L5	Hatam şahyryň we Talybynyň ömri we şahyryň döredižiligi

¹ https://epvo.kz/#/register/education_program

² https://epvo.kz/#/register/education_program

L6	Bahrynyň, Zynharynyň döredižiligi
L7	Şüküriniň ömri we döredižiligi
L8	Gurt Ogly döredižiligi
L9	Kätibi döredižiligi
L10	Abdysetdar Kazynyň ömri we döredižiligi
L11	Baýram şahyr we başgalaryň döredižiligi
L12	Körmolla we başgalaryň döredižiligi
L13	Mollanepesin ömri we döredižiligi «Zöhre-Tahyr» dessany
L14	XIX asyryň ahyrynda ýaşap geçen şahyrlar barada maglumat. Mätäži we başgalar hakynda maglumat
L15	XIX asyryň ahyry hem-de XX asyryň başyndaky türkmen edebiýaty
	JEMI
5. Gönükmeler formasy: Seminar gönükmeler (S)	
III -IVsemestr	
S1	XVIII asyr türkmen edebiýaty barada maglumat
S2	XVIII asyr türkmen edebiýatynyň öwrenilişi
S3	Döwletmämmet Azadynyň döredižiligi.
S4	Döwletmämmet Azadynyň poemalary. «Wagzy-azat» eseri
S5	Magtymgulynyň ömri we döredižiligi barada
S6	Magtymgulynyň döredižiliginiň öwrenilişi
S7	Nurmuhammet Andalybyň ömri we döredižiligi
S8	Nurmuhammet Andalybyň dessanlary
S9	Şeýdaýynyň ömri we döredižiligi
S10	Abdylla Şabendäniň ömri we döredižiligi
S11	Mahmyt Gaýybynyň ömri we döredižiligi
S12	Mahmyt Gaýybynyň “Otuz iki tohum kyssasy” eseri
S13	Gurbangylyç Magrupynyň ömri we döredižiligi
S14	Gurbangylyç Magrupynyň dessanlary barada maglumat
S15	XVIII asyr türkmen edebiýatynda yz galdyran şahyrlar
	JEMI
SEMESTR IV	
S1	XIX asyr türkmen edebiýaty barada maglumat.
S2	Seýitnazar Seýdiniň ömri we döredižiligi
S3	Keminäniň ömri we döredižiligi
S4	Zeliliniň ömri we döredižiligi
S5	Hatam şahyryň we Talybynyň ömri we şahyryň döredižiligi
S6	Bahrynyň, Zynharynyň, Şüküriniň ömri we döredižiligi
S7	Gurt Ogly döredižiligi
S8	Kätibi döredižiligi
S9	Abdysetdar Kazynyň ömri we döredižiligi
S10	Baýram şahyr we başgalaryň döredižiligi
S11	Körmolla we başgalaryň döredižiligi

S12	Mollanepesiň ömri we döredijiligi «Zöhre-Tahyr» dessany
S13	XIX asyryň ahyrynda ýaşap geçen şahyrlar barada maglumat. Mätäži we başgalar hakynda maglumat
S14	Mätäži we başgalar barada maglumat
S15	XIX asyryň ahyry hem-de XX asyryň başyndaky türkmen edebiýaty
JEMI	

ÖZBAŞDAK TÄLIM (ÖT) III SEMESTR

1	Amaly gönükmeleri taýýarlamak, hem-de öý işlerini bejermek	30
2	Problemaly meseleler (kazuclar) düzmek	8
3	Berlen maglumatlary terjime etmek	8
4	Türkmen edebiýaty taryhy dersi bilen baglanyşykly berlen temalara düzme ýazmak	8
5	Konferensiýa üçin tezis taýýarlamak	6

ÖZBAŞDAK TÄLIM (ÖT) IV SEMESTR

1	Amaly gönükmeleri taýýarlamak, hem-de öý işlerini bejermek	30
2	Problemaly meseleler (kazuclar) düzmek	8
3	Berlen maglumatlary terjime etmek	8
4	Türkmen edebiýaty taryhy dersi bilen baglanyşykly berlen temalara düzme ýazmak	8
5	Konferensiýa üçin tezis taýýarlamak	6

7. Tälim tehnologiýalary hem metodlary:

***Leksiýa gönükmeleri-** interfaol düwmeleriniň başgançaklary; seminarlar (logiki pikirlew, çalt soraglar we jogaplar); turapula; prezentasiýa; Interaktiw usullary, şuna meňzeş pedagogikany we täze tehnologiýalary ulanmak mümkin..*

***Seminar gönükmeleri** - Multimedia enjamlary bilen enjamlaşdyrylan zalda her akademiki toparyň öz ýygnagy bardy. Studieshli gözlegler interaktiw usullar arkaly geçirilýär. "Munozara" tehnologiýasy ulanyldy, soraglaryň mazmuny okatmagyň usullary bilen kesgitlenildi.*

***Özbaşdak işi** Netijede, çäräni uzaltmak teklip edildi:*

Esse - hakyky mowzuk boýunça şahsy pikiriň synagy, beýleki resanrlarda ismurnalistikanyň beýany;

- dokladlar taýýarlamak;

- *konspekt ýazmak;*
  - *sözlügi;*
  - *labyzly okamak;*
  - *ýumuşlary çalyşmak;*
  - *düzmek portfelleri;*
  - *maglumat-analiz materiallary bilen işlemek;*
  - *wideoklip taýarlamak;*
  - *multimediýa görkeziş taýarlamak;*
  - *sapaklaryň metodik işlerini taýarlamak;*
- Içerki işleriň beýleki görnüşleri okuw jaýlaryndan gelse ulanylyp bilner.*

8. Kreditleri almak üçin talaplar:

Değişli teoretiki we usulyýet düşünjelerini doly deňşirmek, derňew netijelerini dogry görkezmek, gözleg işlerini mugt yzarlamak, gündelik we aralyk işleri ýerine ýetirmek we ýazmaça tabşyryklary ýerine ýetirmek.

9. Talyplaryň bilimleri bahalaw hám qadağalaw ólshemleri

Talyplaryň okuwlarynyň netijeleri 100 ballyk reýting ulgamynda baha berildi. Talyplar mugallymlary we okuwçylary bilen bilelikde YeCTS (Europeanewropa karz geçiriş ulgamy) ulgamy baradaky arzany doldurdylar.

10. Gözlegiň netijeleriniň gymmaty aşakdaky tertipde kesgitlenýär:

Aralyk ball	Çägaralyk ball	Jemleýji ball
Auditoriyada berilen tapşyrmalary ýerine ýetirenligi üçin – aralyk (AB); Özbaşdak iş tapşyrmalaryny bejerenligi üçin– Özbaşdak işi bahalamak (ÖIB);	Çägaralyk barlag wagtynda jogap berendigi üçin– Çägaralyk barlag üçin ball (ÇB); Özbaşdak iş tapşyrmalaryny bejerenligi üçin– Özbaşdak işi bahalamak (ÖIB);	(Jemleýji barlag wagtynda jogap berendigi üçin– Jemleýji barlag baly (JB)
Aralyk barlagyň maksimal baly 30 ball: $\Sigma AB = AB + \text{ÖIB}$	Çägaralyk barlagyň maksimal baly 20 ball: $\Sigma \text{ÇB} = \text{ÇBB} + \text{ÖIB}$	Jemleýji barlagyň maksimal baly (JBB) 50 ball.

$\Sigma AB + \Sigma \text{ÇB} > 30$ ball toplan talyp jemleýji barlag tabşyrmaga rugsat berilýär.

Modul(ders)den özleşdiriş görkezgiji (Ö'G):

$$\Sigma \text{Ö'G} = \Sigma AB + \Sigma \text{ÇB} + JB$$

$\Sigma Ö'G \geq 60$ ball bolanda modul(ders) özleşdirilen hasaplanýar.

TALYPLARY BAHALAMAK TERTIBI

DEREJESI	4,51 – 5	BALLAR	Reýtiň
A+	4,51 – 5	91 - 100 ball	GÖRELDELI
A	4,26 – 4,5	86 - 90 ball	
B+	4,01–4,25	81 - 85 ball	GOWY
B	3,51 – 4,0	71 - 80 ball	
C+	3,26 – 3,5	66 - 70 ball	KANAGATLANARLY
C	3,0 – 3,25	60 - 65 ball	
F	3,0 dan kem	59 ball we ondan pes	KANAGATLANARSYZ

10. Esasy sapaklyk hem okuw gollanmalar

Эсасы эдебиатлар

1. Akatow Bayram. Gadymy türkmen edebiýaty. Orta asyrlar (X - XVII). Ýokary okuw jaýlary üçin okuw kitaby. Türkmenabat 2010.
2. Атаев К. XVIII асыр туркмен эдебияты. Ашгабат. 2010
3. Rejebow D. XX asyr türkmen edebiýaty. Türkmenistanyň ýokary okuw mekdepleriniň „Türkmen dili we edebiýaty“ hünäri üçin synag okuw kitaby. – Türkmenabat, 2010.
5. Керуенов Т., Түркмен эдебиатшынаслыгының тарыхы. Нөкүс, 2019
6. Rejebow D. Garaşsyzlyk eýýamunyň türkmen edebiýaty. Aşgabat-2010

Гошмача эдебиатлар

1. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Тошкент, “Ўзбекистон” НМИУ, 2018. – 29 б.
2. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. “Ўзбекистон” НМИУ, 2018. – 47 б.
3. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамыз. “Ўзбекистон” НМИУ, 2018. – 485 б.
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар

- стратегияси тўғрисида” ги ПФ-4947-сонли Фармони. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2018 й., 6-сон, 70-модда
5. Tājimow A., Māmetjumaýew A. Gadymy türkmen edebiýaty. 2010
  6. Türkmen edebiýatynyň taryxy. IV tom. –Aşgabat, 1979.
  7. Türkmen edebiýatynyň taryxy. V tom. –Aşgabat, 1980-1981.
  8. Türkmen edebiýatynyň taryxy. VI tom. –Aşgabat, Birinzi kitap. 1982.
  9. Türkmen edebiýatynyň taryxy. VII tom. -Aşgabat, Ikinzi kitap. 1983.
  10. Атаев К. XVIII асыр туркмен эдебияты. Ашгабат. «Магарыф» неширять. 1988
  11. Гайлыева О. Ғәрезсизлик дәуири түркий халықлар лирикасында формалық изленислер хәм олардың типологиясы. Нөкис, Билим, 2018
  12. Расулов А. Талкин, танкид, бахолаш. Тошкент, 2006
  13. Tuwakow M. Häzirki türkmen edebiýatyň möhüm meseleleri.– A.: Türkmen döwlet neşirýat gullugy, 2010.
  14. Aşyrowa E. Türkmen edebi tankydy (1940-1990).– A.: Türkmen döwlet neşirýat gullugy, 2010
  15. Махмыт Гаýыбы. Diwan. (Çара таýýарлан К.Атаýew). Aşgabat, «Miras», 2005
  16. Мухаммет Утбы. Soltan Gaznalynyň taryxy. (Çара таýýарлан we арапçадан terzime eden A.Saryýew). Aşgabat, «Miras», 2005
  17. Nurmuxammet Andalyp. Yusup-Zuleýxa. Aşgabat, 1987
  18. Türkmen klassyky edebiýatynyň taryxy. (Y.A-nyň toplumu). Aşgabat, 1974
  19. Nosiriddin Burhonnaddin Rabguziý Kissasi Rabguziý. Toşkent, 1990
  20. Abdyllaew. Talant, hyjuw, ussatlyk. Aşgabat, 1985.
  21. M. Annanepesow. Hozýaýstwo turkmen w XVIII-XIX ww. Aşxabat, 1972.
  22. Baýram han. Eserler ýygındysy. Aşgabat, 2012.
  23. Želaletdin Rummy. Eserler ýygındysy. Aşgabat, 2011
  24. Omar Хаýýам. Eserler ýygındysy. Aşgabat, 2011.
  25. Berxudar Türkmen. Eserler ýygındysy. Aşgabat, 2011.

Интернет ве Зиёнет сайтлары

1. www.gov.uz - Өзбегистан Республикасы хөкүмет порталы
  2. www.lex.uz - Өзбегистан Республикасы Канун хужжетлери маглуматлары милли базасы.
- [http://www.ziynet.uz/;](http://www.ziynet.uz/)
[http://www.edu.uz/;](http://www.edu.uz/)
[http://www.rsl.ru/;](http://www.rsl.ru/)
[http://www.msu.ru/;](http://www.msu.ru/)

Pikir berenler:

O.Gaýlyewa – GDU “Türkmen dili we edebiyaty” kafedrasynyň müdiri, professor, filologiýa ylmylarynyň doktory; (turdoş OTM).

T. Törtkulbaewa - NMPI “Gazak dili we edebiyaty” kafedrasynyň dotsenti, filologiýa ylmylarynyň filosofiyá doktory (PhD)

Dersiň iş okuw maksatnamasy Nöküs döwlet pedagogika instituty Okuw metodik Geňeşiniň 2025 ýyl «28» 06 «11» - sanly protokoly bilen tassyklandy.

Bu sillabus "Gazak dili we edebiyaty" kafedrasynyň 2025-nji ýylyň 25 06-nji №11 ýygnağynyň hasabaty bilen tassyklandy.

Okuw – metodika bölüminiň başlygy: dost. A.Abdýew

Kafedra müdiri:

PhD.Y.Kuttymuratowa

Fakultet geňeşiniň başlygy:

f.y.k. dots. B.Dawletow

Düzen:

H.Begjanow